

EVALUATIE

Inzet kraaienvangkooi ter
bescherming van weidevogels

EVALUATIE

Inzet kraaienvangkooi ter bescherming van weidevogels

INLEIDING

Landelijk staan de weidevogelpopulaties onder druk, ook in Gelderland. De Gelderse grutto populatie is gedaald met 82% sinds 1990, de tureluur met 70% en de kievit met 44%. Om het tij te keren voor (akker- en) weidevogels zijn er aanvullende acties nodig. Provinciale Staten in Gelderland hebben in december 2015 met overgrote meerderheid een motie met deze strekking aangenomen. Jaarlijks wordt er bijna vier miljoen euro uitgegeven aan de bescherming van weidevogels op provinciaal niveau.

Om de weidevogelpopulaties een kans te geven worden er meerdere maatregelen genomen. De agrarische collectieven in Gelderland (Collectief Veluwe, Collectief Rivierenland, en VALA) zetten zich hier vooral voor in. Vrijwillige weidevogelbeschermers zetten zich in voor nestbescherming en monitoren de weidevogelnesten in meerdere gebieden. Dit wordt ondersteund door St. Landschapsbeheer Gelderland. Hierin worden ook nestverliezen bijgehouden, waaronder ook (zover mogelijk) predatie.

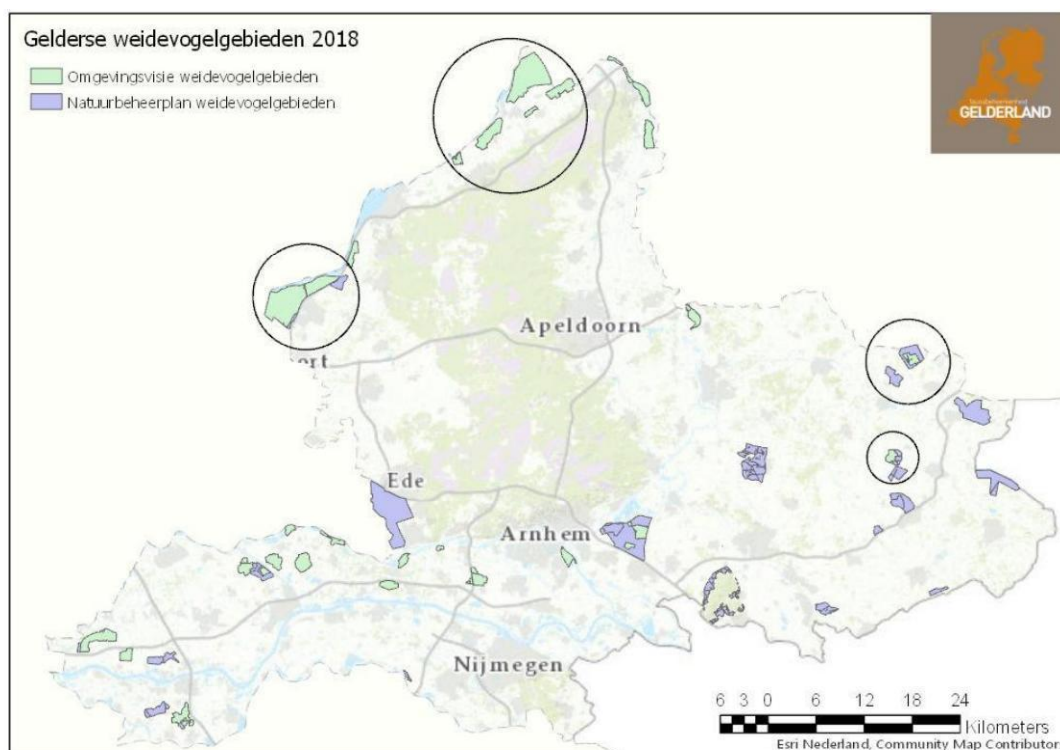
Er wordt veel gedaan aan biotoopverbetering, aangepast uitvoerend beheer wordt toegepast en er worden landschappelijke veranderingen doorgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn: zorgen voor kruidenrijke akkerranden, creëren van plas-dras gebieden, verbeteren/afstemmen van maaibeheer en het verhogen van waterpeil. Daarnaast is er ook een Gelders predatiebeheerplan¹ opgesteld door de agrarische collectieven met hierin acties om predatoren te weren in de weidevogelgebieden. Zo worden er (nest)bomen verwijderd, houtstapels en takkenbossen verwijderd en informatie gegeven over het effect van honden en katten.

Het predatiebeheer ziet ook toe op het actief wegnemen van de vos en zwarte kraai. Twee soorten waarvan bekend is dat zij vaak op weidevogelnesten prederen. Deels kan dit onder de vrijstelling uitgevoerd worden. Maar gezien de intelligentie van de dieren is ondervonden dat de vrijstelling niet voldoende toereikend is. Daarom is er een aanvullende ontheffing voor het nachtelijk bestrijden van vossen in en rondom de weidevogelgebieden en er is een ontheffing afgegeven voor het plaatsen van vangkooien in een viertal weidevogelgebieden met minimaal aandeel van 20% vogelpredatie (pikschade) om de aantallen zwarte kraaien te reguleren. Dit laatste wordt in dit document geëvalueerd.

¹ <https://www.de-vala.nl/wp-content/uploads/2018/04/Predatiebeheerplan-Gelderland.pdf>

CONTOUREN ONTHEFFING

Op 5 november 2019 heeft de FBE van de provincie ontheffing ontvangen voor het vangen en doden van zwarte kraaien met de vangkooi ter bescherming van weidevogels in een viertal weidevogelgebieden. Het betreft de weidevogelgebieden die vallen onder de Omgevingsvisie en/of Natuurbeheerplan. De ontheffing is gegeven voor de regio's Arkemheen, Randmeerkust, Borculo-Neede en Beltrum (Figuur 1).

Figuur 1 Gelderse weidevogelgebieden uit de omgevingsvisie en natuurbeheerplan, met omcirkelde ontheffingsgebieden

De ontheffing eindigt op 1 februari 2023, wat inhoudt dat in het broedseizoen van 2020 t/m 2022 (drie jaar) ontheffing gegeven is om de zwarte kraai te vangen (en doden) middels vangkooi. Er mocht jaarlijks gebruik worden gemaakt van deze ontheffing in de periode van 1 maart tot 1 juli. Schadebestrijding was mogelijk binnen de twee kilometer bufferzones rondom de gebieden, met uitzondering van het Randmeerkustgebied waar ook binnen de gebieden de vangkooi in gezet mocht worden gezien de ligging langs het water.

Er is gekozen voor deze vier gebieden, omdat in deze gebieden aangetoond is dat er tenminste een aandeel van 20% pikschade (vogelpredatie) was van de totale predatie. Pikschade is in veel gevallen ook herleidbaar tot kraaiachtigen. Rekening houdende met het voorkomen van de verschillende kraaiachtigen en de landschapskenmerken van de gebieden is de zwarte kraai de meest aannemelijke predator. In 2018 was dit in Arkemheen 20%, Borculo-Neede 93%, Beltrum 72% en regio Randmeerkust 34%.

Als voorwaarde in de ontheffing is opgenomen dat er maximaal één vangkooi per 500 ha. weidevogelgebied mag worden ingezet. Dit betekent acht vangkooien voor Beltrum en Neede-Borculo, twintig vangkooien voor Randmeerkust en twaalf vangkooien voor Arkemheen. Verder zijn er eisen gesteld aan de vangkooi terug te lezen in de ontheffing².

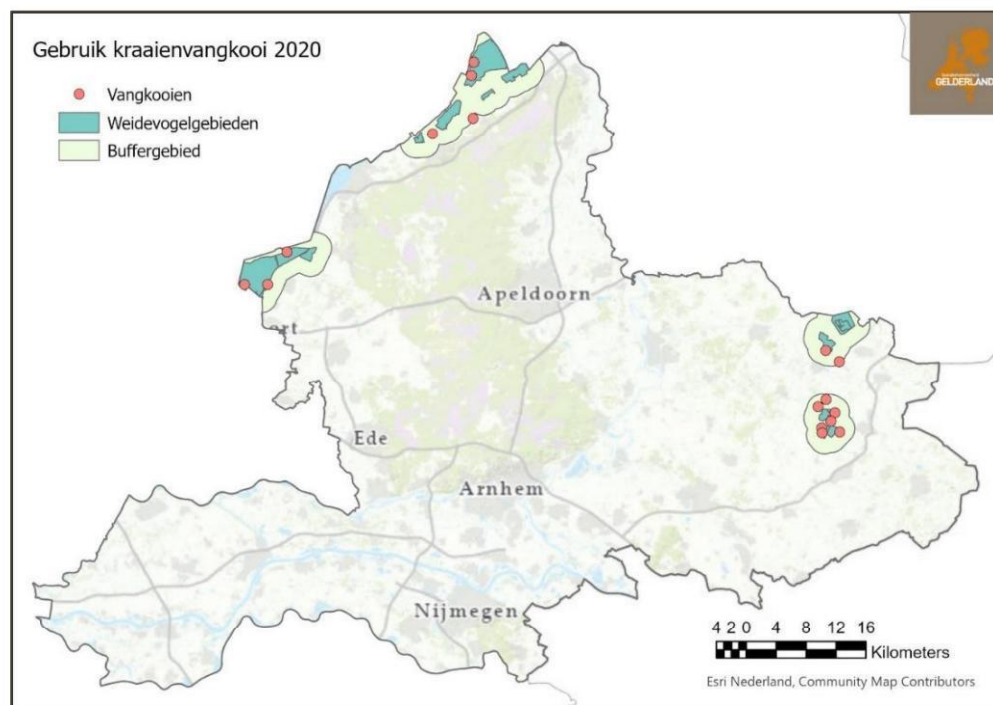
²<https://www.faunabeheereenheid.nl/Portals/10/Ontheffingen/Kraaienvangkooi%20weidevogelgebieden%202019-001158.pdf?ver=2020-05-21-132057-080×tamp=1590060616345>

GEBRUIK ONTHEFFING

De ontheffing is gebruikt in weidevogelseizoen 2020 t/m 2022. De inzet intensiteit van de vangkooi verschilde per weidevogelgebied. In Beltrum is veruit het meeste gebruik gemaakt van de ontheffing. Hieronder zijn de resultaten van de ontheffing per seizoen weergegeven.

Weidevogelseizoen 2020

In 2020 zijn er in totaal negentien machtigingen aangevraagd, drie voor Arkemheen, vier voor Randmeerkust, vier voor Borculo-Neede en acht voor Beltrum. In Figuur 2 zijn de locaties van de vangkooi weergegeven.

Figuur 2 Gebruik kraaienvangkooi ontheffing 2020 met vangkooilocaties

In 2020 waren in totaal 216 succesvolle vangdagen, waarbij er 546 kraaien gevangen zijn met de vangkooi.

- Arkemheen: 32 vangsten, 50 zwarte kraaien
- Randmeerkust: 3 vangsten, 27 zwarte kraaien
- Borculo-Neede: 26 vangsten, 52 zwarte kraaien
- Beltrum: 155 vangsten, 417 zwarte kraaien

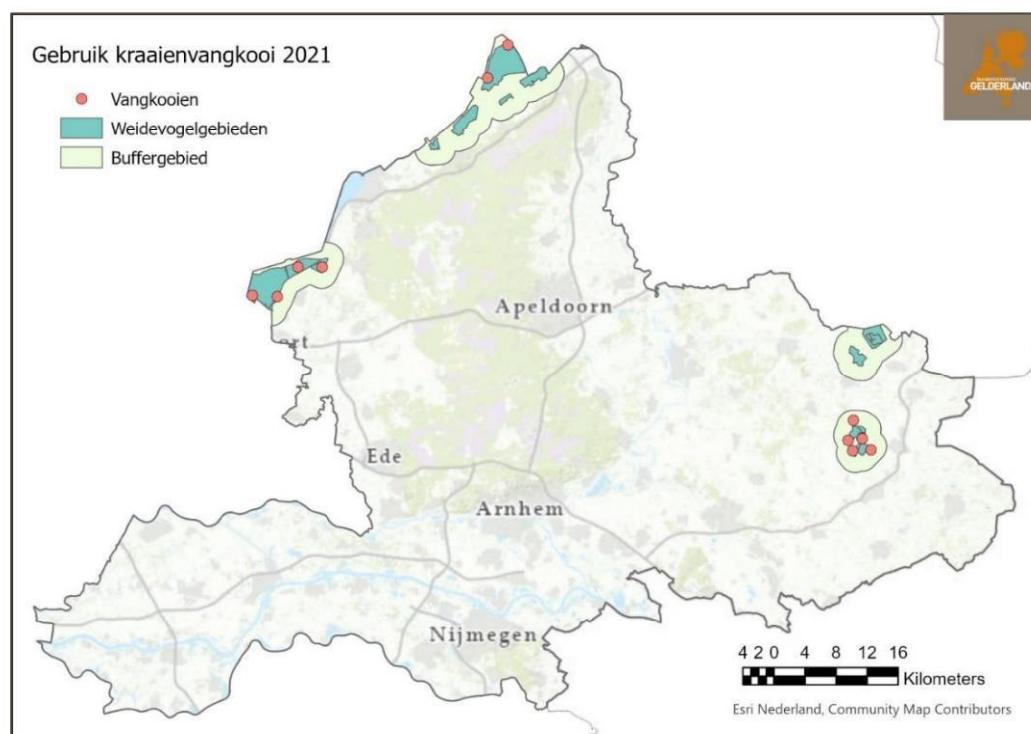
Gemiddeld genomen zijn 2,5 zwarte kraaien gevangen per vangdag. Waar Randmeerkust de grootste vangst heeft vastgelegd met 24 zwarte kraaien in één vangst.

De ontheffingsperiode begon 1 maart. Desondanks is de eerste machtiging 21 maart aangevraagd, de laatste 25 mei. De eerste maand is dus bijna volledig onbenut gebleven. Veruit de meeste machtigingen zijn aangevraagd in de tweede helft van april. April bleek de meest effectieve maand en is 41% van het totale resultaat behaald.

Kijkend naar het gebruik van de vrijstelling zijn in de weidevogelgebieden en 2 km zone daaromheen, dat jaar in totaal 1.733 zwarte kraaien gedood. 523 in Beltrum, 548 in Borculo-Neede, 554 in Randmeerkust en 198 in Arkemheen.

Weidevogelseizoen 2021

In 2021 zijn in totaal elf machtigingen aangevraagd, vier voor Arkemheen, twee voor Randmeerkust, geen voor Borculo-Neede en vijf voor Beltrum. In Figuur 3 zijn de locaties van de vangkooi weergegeven.

Figuur 3 Gebruik kraaienvangkooi ontheffing 2021 met vangkooilocaties

In 2021 waren in totaal 153 succesvolle vangsten, waarbij 354 kraaien gevangen zijn met de vangkooi.

- Arkemheen: 38 vangsten, 83 zwarte kraaien
- Randmeerkust: 4 vangsten, 5 zwarte kraaien
- Borculo-Neede: -
- Beltrum: 111 vangsten, 266 zwarte kraaien

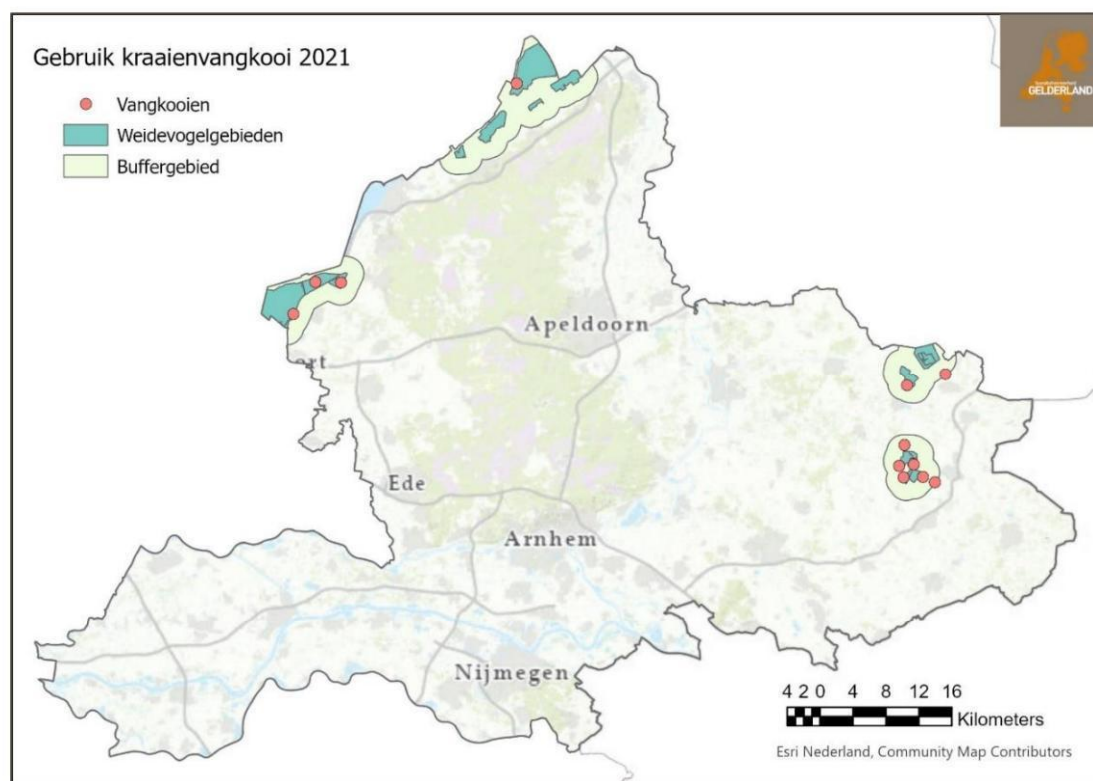
Gemiddeld genomen zijn 2,3 zwarte kraaien gevangen per vangdag. Waar Beltrum de grootste vangst heeft vastgelegd met 16 zwarte kraaien in één vangst.

De eerste machtiging is 31 maart aangevraagd, de laatste 5 juni. Net als in 2020 wordt de eerste maand van de ontheffingsperiode dus zeer beperkt benut. Verder is er in weidevogelgebied Borculo-Neede helemaal geen vangkooi geplaatst, en zijn in Randmeerkust weinig zwarte kraaien gevangen. April bleek de meest effectieve maand en is 42% van het totale resultaat behaald.

Kijkend naar het gebruik van de vrijstelling zijn in 2021 in de weidevogelgebieden en 2 km zone daaromheen in totaal 1.299 zwarte kraaien gedood. 346 in Beltrum, 389 in Borculo-Neede, 388 in Randmeerkust en 176 in Arkemheen.

Weidevogelseizoen 2022

In 2022 zijn in totaal elf machtigingen aangevraagd, drie voor Arkemheen, één voor Randmeerkust, twee voor Borculo-Neede en zes voor Beltrum. In Figuur 4 zijn de locaties van de vangkooi weergegeven.

Figuur 4 Gebruik kraaienvangkooi ontheffing 2021 met vangkooilocaties

In 2022 waren in totaal 156 succesvolle vangsten, waarbij er 407 kraaien gevangen zijn met de vangkooi.

- Arkemheen: 24 vangsten, 41 zwarte kraaien
- Randmeerkust: 4 vangsten, 7 zwarte kraaien
- Borculo-Neede: 36 vangsten, 104 zwarte kraaien
- Beltrum: 92 vangsten, 255 zwarte kraaien

Gemiddeld genomen zijn 2,6 zwarte kraaien gevangen per vangdag. Waar Beltrum de grootste vangst heeft vastgelegd met 17 zwarte kraaien in één vangst.

De eerste machtiging is 14 maart aangevraagd, de laatste 25 mei. Net als in 2020 en 2021 wordt de eerste maand van de ontheffingsperiode dus zeer beperkt benut. Verder is er in weidevogelgebied Borculo-Neede helemaal geen vangkooi geplaatst, en zijn in Randmeerkust weinig zwarte kraaien gevangen. Het resultaat per maand was redelijk evenredig verdeeld over de maanden, 35% in april, 28% in mei en 32% in juni.

Kijkend naar het gebruik van de vrijstelling zijn in 2022 in de weidevogelgebieden en 2 km zone daaromheen in totaal 1.552 zwarte kraaien gedood. 460 in Beltrum, 440 in Borculo-Neede, 446 in Randmeerkust en 206 in Arkemheen.

Resultaat samengevat

Er is wisselend gebruik gemaakt van de ontheffing.

Er is de afgelopen drie jaar vooral veel gebruik gemaakt van de beschikbare mogelijkheden in Beltrum, daar zijn de meeste vangkooien geplaatst en zwarte kraaien gedood. Wat opmerkelijk is omdat Beltrum de minste te benutten hectares bevat. Dit verschil is waarschijnlijk niet toe te wijzen aan lokale populatie verschillen, maar aan de verschillende geleverde inspanningen. Daarnaast spelen landschapsverschillen tussen de Achterhoek en het Veluwegebied (Randmeren) ook een rol. In Arnhem is ook adequaat gebruik gemaakt van de mogelijkheden. In de Randmeerkust is beperkt gebruikt gemaakt van de ontheffingsmogelijkheden, maar ook in Borculo-Neede is het gebruik beperkt gebleven. Voor deze gebieden is het dan ook lastig om uitspraken te doen over de effectiviteit van de kraaienvangkooi.

Tabel 1 Behaalde resultaten via ontheffing en vrijstelling van 2020 t/m 2022

Ontheffingsgebied	Jaar	Aantal gedode kraaien ontheffing	Aantal gedode kraaien vrijstelling	Totaal gedood
Arnhem	2020	50	198	248
	2021	83	176	259
	2022	41	206	247
Randmeerkust	2020	27	554	581
	2021	5	388	393
	2022	7	446	453
Borculo-Neede	2020	52	548	600
	2021	0	389	389
	2022	104	440	544
Beltrum	2020	417	523	940
	2021	266	346	612
	2022	255	460	715

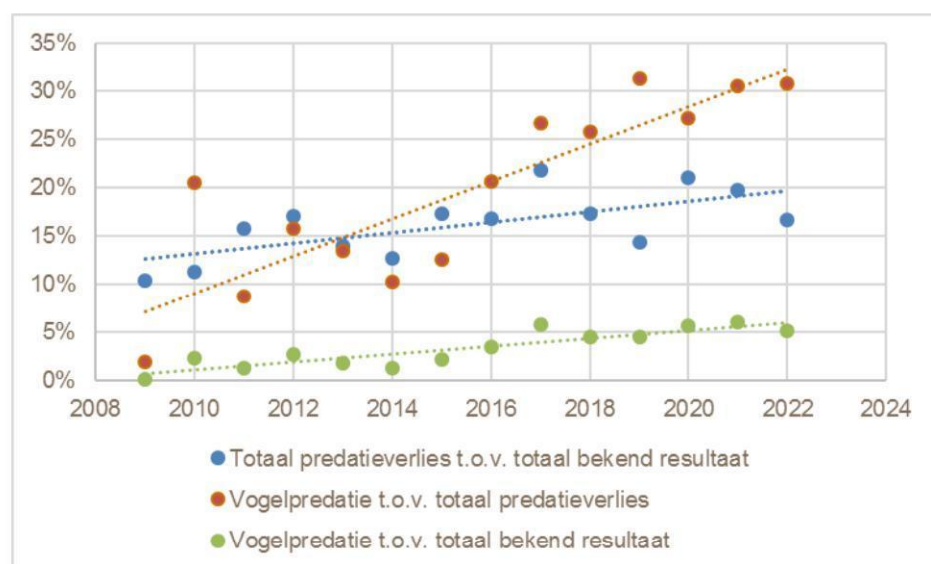
RESULTATEN WEIDEVOGELGEBIEDEN

De vrijwilligers van weidevogelgroepen hebben in Gelderland middels nestbescherming het aantal gepredeerde weidevogelnesten sinds 2009 in kaart gebracht. De gegevens worden verzameld door de vrijwilligers. Zij proberen daarbij zo goed mogelijk te noteren wat de resultaten zijn en de oorzaken van het verlies zijn.

Zij doen dit niet in de gesubsidieerde weidevogelkerngebieden (m.u.v. kerngebieden met beheerpakket legselbeheer), maar in de gebieden daar omheen. Dit om de verstoring te minimaliseren. De gemonitorde gegevens van 2018 t/m 2022 worden hieronder uitgewerkt. Het gaat om 22 tot 28 lokale gebieden waar is gemonitord. De omvang van deze gebieden verschillen. In het onderzoek wordt verwezen naar pikschade (kraai/meeuw). Deze terminologie is afgeleid van een landelijk monitoringssysteem, waarbij in de polder/kust provincies (zee)meeuwenpredatie ook een zwaar wegende factor kan zijn. Echter, in Gelderland betreft het hoofdzakelijk zwarte kraaienpredatie, gezien het geringe voorkomen van de zeemeeuw. De zwarte kraai is een echte opportunist en vermijdt geen open gebied (kenmerkend voor weidevogelgebieden). Zwarte kraaien staan erom bekend dat zij kleinere dieren eten of eieren roven. Hierdoor is de inschatting dat de kans dat de zwarte kraai weidevogelnesten en eieren rooft het grootst. Daarbij komt dat de kraai ook in grote getalen voorkomt in ons land. Wanneer hieronder gesproken wordt over vogelpredatie, wordt hierbij bedoeld op zwarte kraaienpredatie.

Provinciaal overzicht

In het nestbeschermingsonderzoek worden (geregistreerde) legfels met bekend resultaat bijgehouden. Van deze legfels wordt gemonitord of ze uitkomen of dat ze 'mislukt' zijn. Als ze mislukt zijn, kunnen verschillende oorzaken opgegeven worden, waaronder predatie. Van 2009 t/m 2022 heeft er een significante stijging ($P=0,002$) plaats gevonden van het totale aantal predatieverliezen.

Figuur 5 Procentuele weergave totaal gepredeerde en door vogels gepredeerde weidevogelnesten (zover bekend) in Gelderland 2009 t/m 2022

Zoals in Figuur 5 zichtbaar is, is er een significante stijging van zowel geregistreerde totale predatie als vogelpredatie. Tevens is het aandeel van geregistreerde vogelpredatie binnen de predatieverliesregistraties significant gestegen.

In Tabel 2 zijn de provinciale resultaten van het nestbeschermingsonderzoek samengevat weergegeven. De resultaten zijn van de afgelopen vijf jaar gegeven, omdat de cijfers van 2018 zijn

gebruikt voor het verkrijgen van de ontheffing. Gemiddeld gezien mislukken 27% van de geregistreerde bekende legsels, lokaal kan dit verschillen van 6% tot 73%.

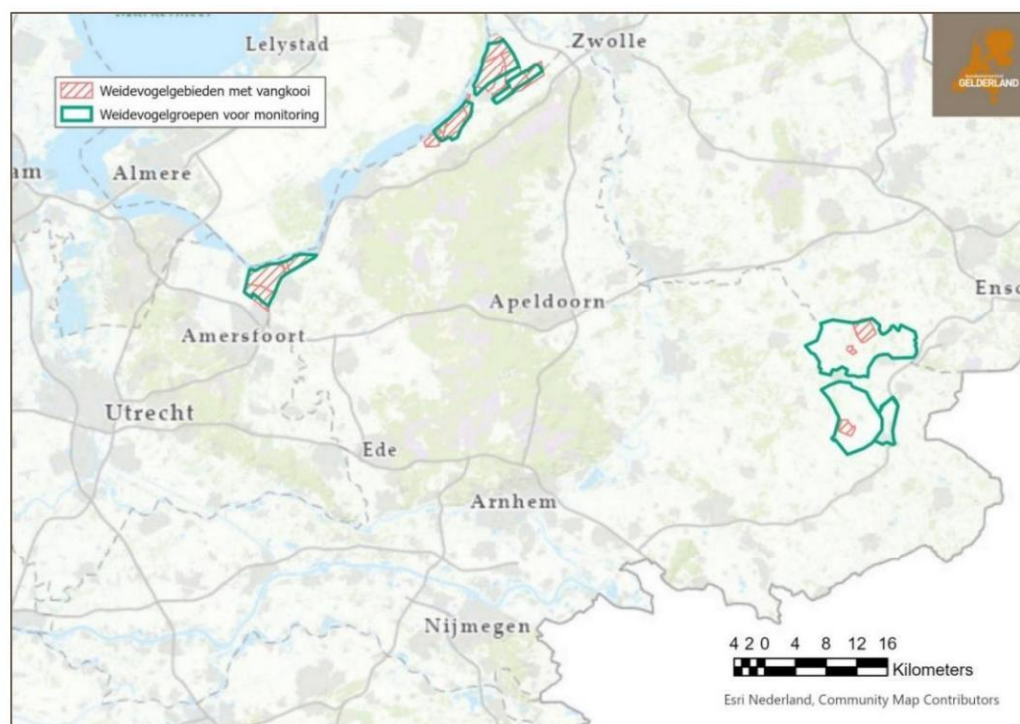
Het mislukken van een legsel kan meerdere redenen hebben, zoals beweiding of werkzaamheden (bemesten, maaien, ploegen, zaaien etc.). Maar de grootste oorzaak van mislukte legsels is predatie (oorzaak van 60-71% van de mislukte legsels afgelopen vijf jaar). Vooral vossen en zwarte kraaien staan erom bekend weidevogelnesten te prederen. Maar in het onderzoek zijn ook andere predatoren genoteerd zoals: bunzing, das, hermelijn, wezel, steenmarter, boommarter of mens. Echter in de meeste gevallen is de predator niet aan te duiden (notatie: predatorsoort niet bekend). Doordat bijvoorbeeld de eieren in zijn geheel uit het nest zijn meegenomen, waar de vos om bekend staat. Het aandeel van vogelpredatie is aanzienlijk en binnen het onderzoek met meest aangeduid als de soort bekend is. Vogelpredatie is verantwoordelijk voor 20% van de mislukte legsels. Kijkende naar de absolute aantallen is er een toename te zien van aantal door vogels gepredeerde nesten.

Tabel 2 Provinciale nestbeschermingsgegevens met nadruk op predatie van de afgelopen vijf jaar

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal geregistreerde legsels met bekend resultaat	4.757	5.055	5.617	5.978	5.633
Totaal verloren legsels	1.369	1.217	1.673	1.661	1.424
Totaal verlies door predatie	825	725	1.181	1.184	951
Totaal verlies door vogelpredatie	222	227	321	361	291
% vogelpredatie t.o.v. totale predatie	27%	31%	27%	30%	31%
% vogelpredatie t.o.v. totale verlies	19%	19%	22%	20%	20%

Resultaat per deelgebied

De weidevogelgebieden die onder de ontheffing vallen zijn afgeleid van de resultaten van de lokale weidevogelbeschermingsgroepen, namelijk GL35, GL18, GL48 en GL04. De gebieden van de monitorgroepen in de Achterhoek zijn beduidend groter dan de gesubsidieerde weidevogelgebieden (rode omranding). De gebieden aan de Randmerenzijde vallen ongeveer gelijk met de gesubsidieerde weidevogelgebieden.

Figuur 6 Weidevogelgroepen en weidevogelgebieden onder de ontheffing

Het aantal hectares waarin de weidevogelbeschermingsgroepen monitoren zijn: Arkemheen 2.312 ha., Randmeerkust 4.064 ha., Borculo-Neede 6.933 ha. en Beltrum: 6.590 ha.

Arkemheen

In gebied Arkemheen zijn gemiddeld ruim 900 nesten geregistreerd, waarvan het resultaat bekend is (Tabel 3). Sinds 2020 wordt de kraaienvangkooi ingezet, en sindsdien neemt zowel de totale predatieverliezen als de vogelpredatie af. In 2020 was het aandeel van vogelpredatie t.o.v. totale predatie 35%. In 2022 is dit gezakt naar 21%. Dit lijkt op een verband tussen de aanwezigheid van de vangkooi en de afname van vogelpredatie, echter kan dit met slechts drie jaar gebruik nog niet statistisch worden aangetoond.

Er wordt op meerdere fronten gewerkt om de weidevogelgebieden onaantrekkelijk te maken voor predatoren, zoals het verwijderen van bosjes en uitkijkbomen. Daarnaast wordt er ook ingezet op het bestrijden van vossenpredatie en kunnen vossen, zwarte kraaien bestreden worden via de landelijke vrijstelling. Deze gezamenlijke inspanning lijkt in Arkemheen zijn vruchten af te werpen.

Tabel 3 Resultaat nesten Arkemheen 2018 t/m 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal geregistreerde legsels met bekend resultaat	674	781	995	916	941
Totaal verloren legsels	204	226	261	227	145
Totaal verlies door predatie	148	161	168	128	98
Totaal verlies door vogelpredatie	41	53	59	36	21
% vogelpredatie t.o.v. totale predatie	28%	33%	35%	28%	21%
% vogelpredatie t.o.v. totale verlies	20%	23%	23%	16%	14%

Randmeerkust

De Randmeerkust heeft, ondanks dat ze vergeleken met de Achterhoekgroepen een klein onderzoeksgebied hebben, de hoogste resultaten behaald. Dit betreft zowel totaal aantal registreerde legsels, als predatieverliezen.

In gebied Randmeerkust zijn gemiddeld ruim 1.500 nesten geregistreerd, waarvan het resultaat bekend is (Tabel 4). Gemiddeld gezien gaan 24% van de legsels verloren. Deze grootste oorzaak van verloren legsels is te wijten aan predatie (57% - 73%). Opgemerkt dient te worden dat er in het gebied Randmeerkust nauwelijks gebruik is gemaakt van de vangkooi en er daardoor ook niet gekeken kan worden naar het effect hiervan. Wel kan er gesproken worden over een toename van het totaal aantal geregistreerde door vogels gepredeerde nesten en het totaal aantal verloren legsels. Qua percentages is er geen duidelijke stijging of daling. Het is wel duidelijk dat de percentages hoog zijn en de weidevogelpopulaties in dit gebied dan ook onder druk staan.

Tabel 4 Resultaat nesten Randmeerkust 2018 t/m 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal geregistreerde legsels met bekend resultaat	1.184	1.296	1.649	1.950	1.683
Totaal verloren legsels	320	319	399	479	348
Totaal verlies door predatie	213	222	283	350	197
Totaal verlies door vogelpredatie	108	123	128	188	132
% vogelpredatie t.o.v. totale predatie	51%	55%	45%	54%	67%
% vogelpredatie t.o.v. totale verlies	34%	39%	32%	39%	38%

Borculo-Neede

In gebied Borculo-Neede zijn gemiddeld ca. 70 nesten geregistreerd, waarvan het resultaat bekend is (Tabel 5). Ondanks dat Borculo-Neede het grootste monitoringsgebied heeft van alle vier gebieden, is het aantal geregistreerde legsels met bekend resultaat het laagste. Doordat de totalen laag zijn, hebben jaarlijkse cijfers sneller invloed op het geheel.

Van 2019 t/m 2021 werd er nog maar minimaal vogelpredatie geregistreerd. De ontheffing is gebruikt in 2020 en 2022, dus de daling is niet direct gelinkt aan het gebruik van de ontheffing. In 2022 is er wel intensief gebruik gemaakt van de ontheffing en het aantal gepredeerde legsels dat jaar was tien nesten. Door het korte gebruik kan niet gezegd worden of het aantal door vogels gepredeerde legsels hoger was geweest als er geen gebruik was gemaakt van de ontheffing.

Tabel 5 Resultaat nesten Borculo-Neede 2018 t/m 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal geregistreerde legsels met bekend resultaat	94	44	107	65	56
Totaal verloren legsels	43	17	62	29	30
Totaal verlies door predatie	29	13	55	24	27
Totaal verlies door vogelpredatie	12	3	4	2	10
% vogelpredatie t.o.v. totale predatie	41%	23%	7%	8%	37%
% vogelpredatie t.o.v. totale verlies	28%	18%	6%	7%	33%

Beltrum

In gebied Beltrum zijn gemiddeld bijna 140 nesten geregistreerd, waarvan het resultaat bekend is (Tabel 6). Het aandeel van vogelpredatie is in Beltrum het hoogste. Gemiddeld gaat bijna 50% van de legsel verloren, predatie heeft hierin het grootste aandeel (70% - 99%). Dit zijn hoge aantallen, die vragen om verdere acties. De weidevogelpopulaties staan nog zeer onderdruk.

Sinds 2020 wordt de kraaienvangkooi ingezet en sindsdien is er een stijging van totale predatie, waaronder ook vogelpredatie. Zowel de absolute aantallen als de procentuele aantallen nemen sinds 2020 toe, maar het procentuele aandeel ligt nog wel lager dan in 2018.

In Beltrum is het meeste gebruik gemaakt van de ontheffing, maar het is nog niet gelukt de vogelpredatie te doen dalen in de afgelopen drie jaar. Dit wil niet zeggen dat de kraaienvangkooi helemaal geen effect heeft gehad. Wellicht dat zonder de inzet van de kraaienvangkooi het aantal door vogels gepredeerde nesten nog hoger lag.

Tabel 6 Resultaat nesten Beltrum 2018 t/m 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal geregistreerde legsels met bekend resultaat	71	94	147	201	177
Totaal verloren legsels	32	41	71	110	85
Totaal verlies door predatie	30	29	65	108	84
Totaal verlies door vogelpredatie	23	12	25	51	54
% vogelpredatie t.o.v. totale predatie	77%	41%	38%	47%	64%
% vogelpredatie t.o.v. totale verlies	72%	29%	35%	46%	64%

Samengevat

In de afgelopen drie jaar is de vangkooi voor het reguleren van kraaien in alle vier de gebieden gebruikt (m.u.v. 2021 Neede-Borculo). De intensiteit van het gebruik verschilt sterk per gebied. In Arkemheen lijkt er een relatie aanwezig tussen de inzet van de vangkooi en de afname van vogelpredatie. Om statistisch te kunnen bepalen of hier sprake is van een trend of incidentele daling zal het middel meerjarig ingezet moeten worden. In Randmeerkust en Borculo-Neede is er te weinig gebruik gemaakt van de ontheffing om over de effectiviteit te kunnen oordelen. In Beltrum is het meeste gebruik gemaakt van de ontheffing, maar dit heeft (nog) niet mogen leiden tot een daling van vogelpredatie, maar waarschijnlijk wel van een afvlakking. Ook hiervoor geldt dat de periode te kort was om hier stevige uitspraken over te doen.

De cijfers laten wel zien dat zwarte kraaienpredatie in de meeste gebieden nog een belangrijk aandeel heeft en dat het probleem ook zeker nog niet is opgelost.

ERVARING VANGKOOI

Arkemheen

In Arkemheen (Agrarische Collectief Veluwe, WBE Nijkerk en St. BOA) heeft men aangegeven positief te zijn over de inzet van de kraaienvangkooi. De vangkooi is een goed middel om standkraaien mee te vangen. Standkraaien zijn met geweer vaak lastig te doden. Ze zien een terugloop van gepredeerde nesten. Wat te danken is aan een gezamenlijke aanpak van predatiebeheer voor zowel de vos als zwarte kraai (vrijstelling en ontheffing) en van verschillende landschapsingrepen. Ze hebben dan ook aangegeven graag door te willen gaan met de kraaienvangkooi.

Ze gaven aan dat ze in het begin een aantal opstartproblemen hadden betreft de voorwaarden van de ontheffing. Zo was er eerst een vangkooi met verkeerde maaswijdte, maar naarmate de voorwaarden meer eigen werden ging het goed. Er werd wel aangegeven dat door provinciale handhaving sommige voorwaarden van de ontheffing dusdanig strikt werden opgevolgd dat dit flink ontmoedigde. Sommigen zijn hierom ook gestopt met het gebruiken van de vangkooi. Er was bij handhaving geen ruimte voor dialoog en er werden waarschuwingen gegeven van het intrekken van jachtakte.

Zelf zouden ze graag een uitzondering willen op het dagelijks controleren als hier bijvoorbeeld een melder/camera bij de kooi hangt. Ook zou het fijn zijn als er soepelere voorwaarden komen betreft het uit het veld halen van de vangkooi aan het einde van het seizoen. Veel van de uitvoerders hebben fulltime werk en kunnen dingen oppakken in het weekend. Hier is binnen de huidige voorwaarden geen rekening mee gehouden.

Er is nog een aantal andere predatiebeheer gerelateerde punten van aandacht. Zo is er minder zicht op kuikenpredatie, maar is aangegeven dat dit wel veelvuldig voorkomt. Naast de vos, zijn de blauwe reiger en de ooievaar geduchte kuikenpredatoren. Ze gaan kijken of ze een beter beeld kunnen krijgen van de kuikenpredatie. Daarnaast zijn er ook veel zwervkatten in de omgeving. Die hebben ook een negatieve impact op de weidevogels. Er werd aangegeven dat deze zwervkatten, als deze gevangen worden, niet door de Dierenambulance opgehaald worden om naar het asiel te brengen, omdat zij uiteindelijk de katten euthanaseren.

Randmeerkust

De evaluatie predatiebeheer Randmeerkust heeft plaatsgevonden op 30 november, dit was helaas voor de FBE in contact is gekomen met Collectief Veluwe. Er heeft dus geen gesprek met de FBE plaatsgevonden. De ervaring van de vangkooi zijn herleidt uit het verslag van deze evaluatie.

“De ervaring van beide WBE's is dat de toepasbaarheid met de huidige eisen rond de kraaienvangkooi zeer beperkt is. Deelnemers die een kraaienvangkooi op hun land plaatsen zijn bang te snel in overtreding te gaan en willen dat risico niet nemen. Zo moet er altijd beschutting, vers eten en schoon drinken beschikbaar zijn, en er mogen geen andere dieren dan kraaien in de kooi zitten. Bij één uitvoerder is 1 kooi actief geweest, er zijn een 5 tal kraaien gevangen, maar vooral veel roeken op af gekomen. Bij WBE Noord West Veluwe Rand is er geen geplaatst.”

Daarnaast wordt het volgende in het verslag gemeld:

“Er lijkt een behoorlijke toename in (boom/steen) marters. Deze zijn beschermd, om iets tegen marters te kunnen doen moet eerst aangetoond worden dat ze schade brengen en veel aanwezig zijn. Daarvoor hebben we data nodig! Camera monitoring is de eerste stap die nodig is om vast te stellen Om niet het wiel opnieuw uit te vinden, is het goed om de ervaring uit Groningen/Friesland op te vragen.”

Borculo-Neede & Beltrum

De evaluatie van deze twee gebieden heeft tijdens één gezamenlijk gesprek plaatsgevonden. Dit was tevens een gesprek met de uitvoerders (WBE Berkelstreek), coördinatoren van de weidevogelmonitorders en VALA (Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek).

Hier kwam al het belang van predatiebeheer aanbod, waarbij de inzet van de kraaienvangkooi als een zeer gewenst en noodzakelijk middel wordt gezien. In Borculo-Neede is er minder gebruik gemaakt van de vangkooi. In 2021 is er helemaal geen gebruik gemaakt doordat de veronderstelling was dat dit niet mocht i.v.m. Covid-19 restricties. Het mindere gebruik zat vooral in de werkbaarheid van de ontheffing.

De volgende aandachtspunten werden naar voren gebracht:

Er zijn in Nederland bijna geen geringde zwarte kraaien die ingezet zouden kunnen worden als lokvogels. De niet-levende lokvogels zijn niet effectief genoeg. Het zou helpen in de uitvoering als het controleren van de vangkooi zou kunnen worden opgerekt naar 36 uur. 24 uur is op zondagen soms niet werkbaar. Daarnaast geven ze aan dat de registratieplicht tijdrovend is.

Verder wordt aangegeven dat er Borculo-Neede een groep zwarte kraaien midden in het weidevogelgebied zit en hier ook niet uitkomt. Aangezien de vangkooi niet in het gebied mag staan kan die groep zwarte kraaien niet aangepakt worden ondanks dat deze wel veel prederen.

Onder de monitorders van Borculo-Neede wordt vaak ook geen predator aangegeven. Hier valt voor de monitorders middels cursus een winst in kennis te behalen. Nu lijkt het namelijk (kijkende naar de cijfers) of de kraaienpredatie meevalt, echter het omgekeerde is de waarheid. Er zijn veel waarnemingen van prederende kraaien in dit weidevogelgebied, maar dit wordt minimaal genoteerd door de monitorders.

Beide gebieden willen graag het gebruik van de kraaienvangkooi doorzetten. De weidevogelgebieden hebben namelijk een sterke aanzuigingskracht voor zwarte kraaien, waardoor de inzet nog zeer noodzakelijk is. In Borculo-Neede is hiervoor echter (door de summiere monitoring) onvoldoende cijfermatige onderbouwing. Er wordt gekeken om aanvullende informatie te leveren voor dit gebied welke de noodzaak voor de kraaienvangkooi verder onderbouwd.

Naast de kraaienvangkooi werd er omtrent predatiebeheer aangegeven dat er veel steenmarters leven in het gebied en dat dit ook geduchte weidevogelnestenrovers zijn. Ze gaan dan ook cameravallen plaatsen om meer inzicht te krijgen over deze predatie.

Er is tijdens het gesprek tevens aangegeven dat het in de Achterhoek lastiger is om landschapsinrichtingen door te voeren gezien de intensieve manier van boeren. Medewerking is soms lastig.

Er werden geen problemen ondervonden met handhaving.

Samenvattend

Het gebruik van de kraaienvangkooi wordt in de meeste gevallen gezien als een noodzakelijk en wenselijk middel. De uitvoerbaarheid van de ontheffingsvoorwaarden zorgen wel voor een dusdanige belemmering dat er daardoor minder gebruik van is gemaakt. Als de voorwaarden nog eens kritisch bekeken worden op werkbaarheid en handhaving ruimte biedt voor dialoog, wil men wel graag doorgaan met de inzet van de kraaienvangkooi. De weidevogels staan in de gebieden nog steeds onder druk en predatie is hier een belangrijk onderdeel van.

CONCLUSIE

Er is wisselend gebruik gemaakt van de kraaienvangkooi in de vier weidevogelgebieden met ontheffing. Hierdoor zijn de resultaten ook wisselend, dit is grotendeels te wijten aan de uitvoerbaarheid van de ontheffing en handhaving. Met beide werden verschillende belemmeringen ondervonden, zoals eerder benoemd. De wens om de ontheffing opnieuw aan te vragen is er in ieder geval bij alle gebieden, mits er een aantal zaken verandert (bijv. oprekking van 36 uur en de inzet van een camara/melder). Deze zullen meegenomen worden in de nieuwe aanvraag. De kraaienpredatie cijfers onderstrepen dit belang ook, er valt nog veel winst te behalen.

Het is nog te vroeg om uitspraak te doen over statistisch resultaat omtrent de inzet van de kraaienvangkooi. Hiervoor is de vangkooi nog te weinig seizoenen ingezet.